

Motion till riksdagen 2005/06:Ub295

av **Lars Lindblad (m)**

Studiemedelssystemet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om nedläggning av CSN.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om borttagande av fribeloppsgränsen.

Ett bättre studiemedelssystem

Centrala studiemedelsnämnden (CSN) är den första myndighet som många unga människor kommer i kontakt med när de lämnar hemorten för att plugga vidare. För en stor del av dem blir den också en rejäl hämsko för egna initiativ och idéer.

Under 1990- och 2000-talen har kritiken mot CSN varit omfattande. Oftast har det handlat om dålig service. Många som har varit i kontakt med myndigheten vet hur nervöst det kan vara att fylla i ett ansökningsformulär. Minsta fel resulterar i uteblivna pengar och en lång härva av kontakter med handläggare. Dessutom är väntan på nya besked oftast mycket lång.

Många av de inkomna telefonsamtalen blir aldrig besvarade. Ännu värre är handläggningstiderna. Många studenter får gå i veckor och vänta på studiemedel som inte kommer in på kontot, trots att kurserna startat och de behöver pengar till mat, boende och studielitteratur. Det är oacceptabelt.

Men den främsta invändningen mot dagens studiemedelssystem handlar inte i första hand om dålig service. Det allvarliga är att enskilda studenter är utlämnade till ett system som sätter staten och politiken i centrum när systemet borde fokusera på studenterna och deras vilja och motiv att utbilda sig.

Ett problem är att systemet i praktiken styr studenternas val av utbildning. Studenter är berättigade till studiemedel för en del utbildningar, men inte för andra. Offentliga universitets- och högskoleutbildningar främjas framför privata institutioner.

Den som läser ”gamla” och ”beprovade” ämnen har betydligt större chans att få studiemedel än den som söker ny slags kunskap och nya former av ut-

Fel! Okänt namn på

bildningar. Detta är ett stort bekymmer – både för individer och för hela samhället – eftersom många av de mest intressanta utbildningsvägarna inom nya branscher, som t.ex. IT och medier, ofta växer fram utanför de etablerade systemen.

Ett annat problem är att studiemedelssystemet i dag hindrar unga människor från att kunna förbättra sin ekonomiska situation genom egna ansträngningar. Friabeloppet, dvs. så mycket man får tjäna utan att studiemedlet reduceras, är i dag för den som läser 40 veckor på heltid 41 862 kronor för höstterminen och 56 637 kronor för vårterminen. Den som passerar gränsen drabbas av en orimlig marginaleffekt. Det är förvisso bra att gränsen höjts kraftigt under de senaste åren. Men det räcker inte. Gränsen måste bort helt. Det huvudsakliga skälet är att det är studenten själv som skall avgöra hur den vill lägga upp sitt liv, inte staten.

CSN bör läggas ned. I stället kan banker och andra finansiella företag administrera studiestödet. Moroten för dem ligger i möjligheten att knyta framtida kunder till sig. Statens roll skulle begränsas till att bevilja lånen och garantera återbetalningen.

För den enskilde studenten skulle makten över den egna studiesituationen bli rejält mycket större. Servicen skulle öka när olika aktörer tvingas konkurrera om studenterna. Genom att lägga ut administrationen av lånen på flera olika aktörer kommer förutsättningarna för den enskilde studenten att få gehör för sina individuella behov och önskemål att öka avsevärt. Detta skulle dessutom ha den goda effekten att studenter på ett helt annat sätt än i dag – när man antingen tar maximalt med lån eller inga lån alls – skulle uppmuntras att faktiskt tänka igenom sin ekonomiska situation ordentligt.

Stockholm den 30 september 2005

Lars Lindblad (m)